

# Сучасні патогенетичні методи в хірургії



Павлова О. С.

- ◎ **Патогенетична терапія** - (pathos - хвороба, genesis - розвиток), це терапія спрямована на механізм розвитку патологічного процесу, відновлення функції органів і тканин, нормалізацію складу внутрішнього середовища шляхом впливу на нервову та ендокринну систему, підвищення неспецифічної резистентності. Патогенетична терапія завжди повинна ґрунтуватись на знанні патогенезу хвороби, тобто шляхів і механізмів її виникнення та розвитку.

- Патогенетична терапія включає методи, що регулюють нервово - трофічні функції, неспецифічну стимулюючу терапію (протеїно-, лізато-, органо і тканинну терапію), рефлексотерапію та імуностимулюючу. Оскільки дія патогенетичної терапії спрямована на механізм розвитку хвороби, то вона вважається основою лікування.

# Терапія, яка регулює нервово-трофічні функції.

- Під цим методом розуміють використання лікарських речовин для ліквідації патологічного процесу шляхом впливу на нервову систему. Вона включає декілька різновидів : Застосування засобів, які викликають охоронне гальмування ЦНС ; Новокаїнові блокади; Рефлексотерапія.

# Засоби, які викликають охоронне гальмування ЦНС.

- До першої групи належать: наркотичні препарати (гексенал, тіопентал-натрій, етанол, хлоралгідрат); снодійні (барбаміл, барбітал, фенобарбітал); транквілізатори, які діють заспокійливо не викликаючи сну (діазепам або седуксен, броміди, фенібут); нейролептики (аміназин, еленіум, пропазин, триортазин, тримекаїн); анагезивні засоби (папаверин, анальгін, амідопірин, препарати саліцилової кислоти); адаптогени (екстракт елеутерококу, фумарова і янтарна кислоти, кватерин, сукцинат натрію); седативні або заспокійливі (броміди, настоянка валеріани).

# Транквілізатори та нейролептики

- **Транквілізатори та нейролептики** діють на НС заспокійливо, посилюючи процеси гальмування або послаблюючи процеси збудження. Застосовуються вони при епілепсії, неврозах, коліках, самопогризанні звірів, а нейролептики, крім цього, дають при судорогах, для профілактики стресу, канібалізму. Рампун добре використовувати при невеликих хірургічних втручаннях.



# Аналгезивні засоби

- **Аналгезивні** засоби утруднюють передачу імпульсів, що надходять по аферентних шляхах спинного мозку в центри кори головного мозку. При їх дії зменшується реакція больових центрів на вплив подразника, без порушення вищої нервової діяльності. Фармакологічні засоби, які пригнічують ЦНС широко застосовують також при менгиті, енцефаліті, еклампсії, неврозах, стресовому стані, ШКХ з явищами колік.



# Снодійні і знеболюючі засоби

- **Снодійні і знеболюючі** засоби ( хлоралгідрат, промедол, етанол) вводять для того, щоб спричинити охоронне гальмування ЦНС у вигляді повного або часткового сну. За І.П. Павловим, сонливість і сон, інакше сонне гальмування, розділяє життя організму на зовнішньо активний і пасивний його стан (сонну фазу), цим гальмуванням досягається рівновага між розрушенням запасних речовин органів при роботі відновленням їх при спокої. При больовому синдромі створюються домінантні осередки збудження і в цьому випадку перевагу необхідно віддавати наркотичним анагетикам, які запобігають надходженню больових імпульсів у кору головного мозку. При неврозах виникає розлите послаблення гальмівних процесів і тому необхідно віддавати перевагу таким препаратам як броміди, бром з кофеїном, бромкамфора, валокардин, настойка валеріани, краплі Зеленіна, хоча ефективними можуть бути і снодійні ( барбітал, фенобарбітал. Для лікування неврозів і профілактики стресу використовують нейролептики ( аміназин, пропазин, стресніл), транквілізатори ( еленіум, діазепам, фенібут, триклозан, фенозепам), седативні або заспокійливі ( броміди, настойка валеріани), адаптогени ( екстракт елеутерококу, родіоли розової, кореню женшеню, лимонника китайського, фурмоллової та янтарної кислоти, кваретин, натрію сукцинат).
-



# Використання новокаїнових блокад.

- В ветеринарній терапії часто застосовують засоби, які викликають тимчасову блокаду соматичних або вегетативних нервів- новокаїн і його аналоги. **Блокада** новокаїном або іншим аналогічно діючими речовинами веде до тимчасового припинення потоку сильного збудження, яке йде безперервно з больової ділянки в ЦНС, що утворює сприятливі умови для відпочинку надто подразнених відділів головного і продовгуватого мозку, сприяє їх функціональній перебудові і відновленню порушеної нервово - трофічної регуляції.

- На цьому фоні, новокаїнова блокада, як терапевтичний прийом була запропонована в медицині Вишневським А.В., поліпшується циркуляція крові й обмін речовин, зменшується проникність капілярів та явища **нейродистрофії**, настає детоксикація, нормалізація функцій внутрішніх органів, поліпшується загальний стан організму. Відновлення координуючої функції кори головного мозку у свою чергу нормалізує функцію ендокринної системи, перш за все гіпофізо - адреналову, тобто, незалежно від шляху введення, поряд із місцевою дією новокаїну проявляється і його загальний вплив. Новокаїн стимулює імунобіологічні реакції організму, про що свідчить збільшення кількості **імунокомпетентних** клітин крові, підвищення фагоцитарної активності лейкоцитів і **бактерицидної** активності сироватки крові.

- Однак, цим не вичерпується механізм дії новокаїну. В місцях ураження при серозному запаленні утворюється велика кількість гістаміну і подібних до нього речовин, які посилюють процеси ексудації і ускладнюють розвиток хвороби. Тому нейтралізація цих **вазогенних** токсинів у лікуванні має важливе практичне значення, а новокаїн як відомо всмоктуючись, гідролізується на діетиламіноетанол і парамінобензойну кислоту, яка проявляє антигістамінну дію. Однак не слід вважати, що новокаїн це панацея. Ним недоцільно користуватись при порушенні обміну речовин, хронічних запальних процесах із зростанням рубцевої тканини, деформуючих артритах, артрозах із вираженими клінічними ознаками, варикозному дерматиті, цирозі печінки, **індуративних** змінах у молочній залозі, гангрені легень, злоякісних новоутвореннях.

- Небажано поєднувати новокаїно- і сульфаніламідотерапію, оскільки при цьому знижується знеболюючий ефект новокаїну, а утворена при розпаді новокаїну параамінобензойна кислота знижує антимікробну дію сульфаніламідних препаратів. При сепсисі, анаеробній інфекції, гнійних запальних процесах, незалежно від місця локалізації патологічного осередку, доцільне внутрішньоаортальне і внутрішньовенне введення новокаїну з антибіотиками.

- При лікуванні ВХТ новокаїн використовується для виконання наступних блокад:  
блокаду **вагосимпатичного** стовбура, зірчастого вузла, грудних вісцеральних нервів, і симпатичного стовбура застосовують при бронхіті, пневмоніях, плевриті, набряку легень, захворюваннях серця; **інтраплевральне** введення застосовують при пневмоніях, плевриті, **міокардозі**; **епіплевральна** блокада черевних нервів застосовується при **гастроентеритах, диспепсії, атонії** передшлунків, **метеоризмі** кишечника, **хімо- і копростазах, циститі та панкреатиті**; паранефральну блокаду використовують при ентералгії, ентериті, гепатиті, метеоризмі кишечника, розширенні шлунку, гострому нефриті, **тимпанії, перитоніті**; **вісцеральну** блокаду застосовують при диспепсії, гастроентериті, перитоніті, атонії передшлунків.

# Рефлексотерапія .

- **Рефлексотерапія** . Це збірна назва впливу маніпуляцій лікаря на організм тварини через так звані біологічно активні точки (БАТ), які ще називають акупунктурними, і рефлексогенні зони, або зони Захар'їна-Хеда-Роже, з метою мобілізації захисних сил організму на боротьбу із хворобою. У часі цей метод нараховує тисячоліття. Рефлексотерапія відрізняється від інших методів фізичної терапії малою зоною подразнення із специфічним больовим компонентом і впливає не лише на шкіру, а й на рецептори тканин, що лежать глибоко. При застосуванні рефлексотерапії, діючи на визначену рефлексогенну зону, можна викликати спрямовані рефлекторні реакції, далекі від точки подразнення. Складний комплекс процесів починається з моменту контакту фізичного фактора із різноманітними рецепторами шкіри і глибше розміщених тканин. Функціональні та морфологічні зміни в нервових клітинах шкіри супроводжуються посиленням місцевих ферментативних процесів на клітинному й субклітинному рівнях, зміною вмісту біологічно активних речовин. Надалі подразнення поширюється на різних рівнях нервової системи, що сприяє утворенню біологічно активних речовин та нейрогормонів, зміні гомеостазу і тканинного метаболізму.

Цей складний рефлекторний механізм реалізується через нервову та ендокринну системи і через гуморальні процеси в тканинах і органах. Застосування рефлексотерапії пов'язане з біологічно активними точками, які знаходяться на 12 парних і двох непарних каналах (меридіанах), зв'язаних із внутрішніми органами. По каналах рухається певна кількість життєво необхідної енергії. Залежно від того, збільшується чи зменшується кількість її в каналі, виникають різні порушення організму та хвороби. Із 12 каналів шість є органами (цехами), де виробляється і поглинається енергія. Сюди відносять канали шлунка, тонких і товстих кишок, жовчного й сечового міхурів та "трьох частин тіла". Інші шість каналів є місцями збору і виділення енергії й пов'язані з внутрішніми органами. До них належать канали серця, легень, печінки, селезінки з підшлунковою залозою, нирок та перикарда. Через канали (меридіани) органи у визначеній послідовності зв'язані як між собою, так і з периферією, де на каналі кожного органа знаходяться окремі біологічно активні точки (БАТ). Отже, при дії на БАТ ми впливаємо на відповідний орган.

- Згідно з ученням східних мудреців, усі органи знаходяться у складній взаємодії. При цьому одні з них відносно інших є синергістами, а інші - антагоністами. Тому одночасне подразнення активних точок на каналах-синергістах посилює позитивну дію, а подразнення БАТ каналів органів-антагоністів може викликати значне погіршення клінічного стану хворого. Слід відзначити, що значна кількість біологічно активних точок та їх каналів розміщені за ходом судин і нервів та збігається з місцями нагромадження нервових клітин (гангліїв). Але є точки, які не збігаються з нервовими клітинами і гангліями, проте їх подразнення супроводжується вираженим лікувальним ефектом. У ділянці БАТ не виявлено специфічних морфологічних структур, однак у 80 % випадків у місцях їх розташування або недалеко від них були виявлені підшкірні нервові утворення, артерії й вени, лімфатичні судини, фібробласти, мікро- та макрофаги, гладенькі мускульні волокна, окремі нервові клітини і нагромадження тучних клітин.



- Лікувальний ефект при рефлексотерапаії спостерігається не лише при дії на БАТ, розміщені поблизу патологічного осередку, а також і при подразненні тих, що знаходяться далеко від ушкодженого органа. Отже, зазначені точки є периферичними елементами рефлексорних реакцій, які проявляються при їх подразненні. БАТ мають специфічну особливість - у цих точках електричний опір шкіри менший, ніж в інших ділянках тіла. Таку особливість було використано при конструюванні приладів для знаходження БАТ на тілі. Доведено, що за рівнем електричного потенціалу можна визначити не лише топографію БАТ, а й їх функціональний стан. Зазначене явище використовують з метою діагностики патології. Електрометрія БАТ на відповідних каналах дає змогу визначити стан тих чи інших органів і надалі коригувати їхню діяльність

# Лазеропунктура.

- **Лазеропунктура.** При цьому використовують монохроматичне когерентне випромінювання малопотужних лазерів, що генерують випромінювання в червоній частині спектра. Лазерний промінь можна використовувати в будь-якій ділянці організму за допомогою світловодів. Лазеротерапія знаходить все ширше застосування при багатьох захворюваннях, особливо функціональних розладах нервової системи.

- Найпрактичнішою і найтехнологічнішою є **Аквопунктура**, яка ґрунтується на поєднанні рефлексотерапії та дії медикаментозних препаратів. При цьому на необхідну глибину в БАТ вводять тонку голку, потім через неї вводять лікарську речовину в кількості 0,2-0,5 мл на кожну із визначених БАТ.
- Існують й інші методи рефлексотерапії, але вони ще не випробувані у практиці ветеринарної медицини.
- Як зазначалося, рефлексотерапія ефективна при багатьох хворобах тварин. Проте слід відмітити, що при застосуванні рефлексотерапії, як і будь-якого терапевтичного методу, не завжди одержують позитивні результати. Слід розрізняти два негативні наслідки лікування: а) незначне поліпшення або стан тварини залишається без змін; б) рецидив хвороби після рефлексотерапії. Такі явища спостерігаються у випадках, коли рефлексотерапію проводять на основі помилкового діагнозу; при неправильному підборі БАТ; використовують БАТ, розміщені лише біля патологічного осередку.

- **Основні показання:** захворювання периферичної нервової системи з порушенням чутливої і рухової сфери (невралгії, неврити, плексити); неврози (центральні й вегетативні); вегетативно-судинні дистонії; ревматичні хвороби; ендокринні порушення; вазомоторно-алергічні стани - кропивниця, екзема, нейродерматити, бронхіальна астма, вазомоторний риніт; дискінезія шлунково-кишкового тракту і жовчних ходів; захворювання кінцівок (суглобів, м'язів, нервів); епілепсія й еклампсія; внутрішні хвороби шлунково-кишкового тракту та інших систем.
- **Протипоказана рефлексотерапія** при гострих інфекційних хворобах із сумнівним прогнозом; декомпенсованих пороках серця і хворобах нирок; різкому виснаженні; у другій половині вагітності.

Дякую за увагу